

Brüssel, 24.9.2020
COM(2020) 591 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

ELi digirahanduse strateegia kohta

1. Kontekst

Rahanduse tulevik on digitaalne: tarbijad ja ettevõtjad kasutavad finantsteenuseid üha enam digitaalselt, innovaatilised turuosalisel võtavad kasutusele uusi tehnoloogiaid ja olemasolevad ärimudelid muutuvad. Digirahandus on aidanud kodanikel ja ettevõtjatel toime tulla COVID-19 pandeemiast tingitud enneolematu olukorraga. Näiteks on internetipõhine isikusamasuse kontroll võimaldanud tarbijatel avada kontosid ja kasutada finantsteenuseid eemalt. Kauplustes on üha suurem osa maksetest nüüd digitaalsed ja kontaktivabad ning internetiostud (e-kaubandus) on märkimisväärselt suurenenud. Finantstehnoloogia lahendused on aidanud laiendada ja kiirendada juurdepääsu laenudele, sealhulgas valitsuste poolt COVID-19 kriisile reageerimisel toetatavatele laenudele. Samuti on muutunud olulisemaks digitaristute turvalise ja usaldusväärse toimimise tagamine, kuna üha rohkematel inimestel on juurdepääs internetipõhiste finantsteenustele ja finantssektori töötajad ise teevad kaugtööd.

Kui varem oli veel kahtlusi, siis nüüd on selge: digirahandusel on palju pakkuda ning Euroopa kodanikud ja ettevõtjad on selleks valmis.

Euroopa peab seda täiel määral ära kasutama oma majanduse taaskäivitamise strateegias, et aidata kõrvaldada pandeemia põhjustatud sotsiaalne ja majanduslik kahju¹. Digitehnoloogiad on esmatähtsad Euroopa majanduse taaskäivitamiseks ja ajakohastamiseks kõigis sektorites. Need aitavad suurendada Euroopa ülemaailmset rolli digivaldkonnas. Samal ajal tuleb finantsteenuste kasutajaid kaitsta ohtude eest, mis tulenevad suuremast digirahandusele tuginemisest.

Digiülemineku toetamine ELis on komisjoni peamine prioriteet, nagu määrati kindlaks käesoleva aasta alguses² ja hiljuti majanduse taastamise kava raames³. Euroopa finantssektor saab tugineda paljudele innovatiivsetele projektidele kõigis liikmesriikides ja oma juhtivale rollile sellistes valdkondades nagu digitaalne maksetehnoloogia. Digirahandus aitab kaasa meie majanduse ja ühiskonna üldisele digitaliseerimisele. See tooks märkimisväärset kasu nii tarbijatele kui ka ettevõtjatele.

Võttes arvesse digitaalse innovatsiooni peamisi suundumusi (punkt 2), määratakse käesolevas teatises kindlaks Euroopa digirahanduse strateegiline eesmärk (punkt 3) ning neli prioriteeti ja seonduvad meetmed, mida kavatsime võtta, et tarbijad ja ettevõtjad saaksid digirahandusest täit kasu, piirates samal ajal riske (punkt 4). Käesolev teatis tugineb 2018. aasta finantstehnoloogia tegevuskavale⁴ ja Euroopa järelevalveasutuste tööle. Samuti on võetud arvesse avaliku konsultatsiooni ja 2020. aasta esimesel poolel peetud

¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa võimalus: parandame vead ja teeme ettevalmistusi järgmise põlvkonna jaoks“, COM(2020) 456 final, 27.5.2020.

² Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa digitaalsete kujundamine“, COM(2020) 67 final, 19.2.2020.

³ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa võimalus: parandame vead ja teeme ettevalmistusi järgmise põlvkonna jaoks“, COM(2020) 456 final.

⁴ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele finantstehnoloogia tegevuskava kohta, COM(2018) 109 final, 8.3.2018.

digirahanduse valdkonna teabevahetusürituste raames saadud teavet,⁵ Euroopa Parlamendi aruannet digirahanduse kohta,⁶ finantsinnovatsiooni regulatiivsete tõkete eksperdirühma aruannet,⁷ kapitaliturgude liidu kõrgetasemelise foorumi soovitusi⁸ ning VKEde strateegiat kestliku ja digitaalse Euroopa kujundamiseks⁹.

Makseteenustel on digitaalsete finantsteenuste puhul keskne roll, kuna need on esirinnas innovatsiooni alal ja esmatähtsad digimajanduse edendamisel. Digitaalsed makselahendused võimaldavad üksikisikutel ja ettevõtetel teha tehinguid turvaliselt ja tõhusalt. Need on hädavajalikud kauplustes ja e-kaubanduses maksmiseks, arvete tasumiseks, hüpoteeklaenude või muude laenude tagasimaksmiseks, rahaülekannete tegemiseks ja palkade või pensionide maksmiseks. Seepärast on vaja konkreetseid poliitikameetmeid, mis on esitatud koos käesoleva teatisega avaldatud teatises „ELi jaemaksete strateegia“¹⁰.

2. Taust: digitaalse innovatsiooni suundumused

Majanduse digiüleminek on muutnud innovatsiooni ja ärimudeleid, sealhulgas finantsteenuste valdkonnas.

Innovatsioon muutub üha digitaalsemaks, hõlbustades ettevõtete kasvu Innovatsioon tähendab üha enam digitehnoloogiapõhiseid uusi tooteid, protsesse või ärimudeleid. Infotehnoloogiasüsteemidel koos asjakohase tarkvaraga ei ole enam üksnes tugifunktsioon, vaid neist on saanud paljude ettevõtete äritegevuse tugisammas. See on tingitud sellest, et digitaliseerimine pakub märkimisväärseid uusi võimalusi, kuna digivõrgud ja andmeteenused annavad üldiselt mastaabisäästu, võimaldades pakkuda kvaliteetsemaid teenuseid väiksemate kuludega.

Innovatsioonitsüklid kiirenevad, muutuvad avatumaks ja koostööpõhisemaks. Digitehnoloogiad ja -rakendused on üha enam üles ehitatud moodulitena ning suhtlevad üksteisega rakendusliideste kaudu. Need võimaldavad kohandada teenuseid nii, et need paremini vastaksid kliendi nõudmistele. Samuti pakuvad need rohkem võimalusi eksperimenteerimiseks ja eri osalejate koostööks. See võib oluliselt mõjutada seda, kuidas finantsteenuseid osutatakse.

⁵ https://ec.europa.eu/info/publications/digital-finance-outreach-2020_et

⁶ Raport soovitustega komisjonile „Digitaalne rahandus: krüptovaradega seotud uued ohud ning õigusliku reguleerimise ja järelevalve alased ülesanded, mis puudutavad finantsteenuseid, finantseerimisasutusi ja finantsturge“ (2020/2034(INL)),

[https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2020/2034\(INL\)&l=en](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2020/2034(INL)&l=en)

⁷ 13. detsembril 2019 avaldas finantsinnovatsiooni regulatiivsete tõkete eksperdirühm (ROFIEG), mille Euroopa Komisjon moodustas 2018. aasta juunis, oma soovitused selle kohta, kuidas luua tehnoloogiapõhiste finantsteenuste osutamist soodustav raamistik. https://ec.europa.eu/info/publications/191113-report-expert-group-regulatory-obstacles-financial-innovation_et

⁸ https://ec.europa.eu/info/publications/cmu-high-level-forum_et

⁹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „VKEde strateegia kestliku ja digitaalse Euroopa kujundamiseks“, COM(2020) 203, 10.3.2020, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-sme-strategy-march-2020_en.pdf

¹⁰ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi jaemaksete strateegia“, COM(2020) 592.

Andmed on IT-taristu kõrval muutumas innovatsiooni seisukohast esmatähtsaks. Andmed on finantsteenuste puhul olulisemad kui kunagi varem. Digitaalsete andmete kättesaadavus võimaldab täpsemalt prognoosida tulevikusündmusi ja tänu sellele saab osutada eriteenuseid. Ühendatud andmekogumi analüüsimine annab rohkem teavet kui iga andmekogumi eraldi analüüsimine. Konkreetsest andmekogumist saadav majanduslik kasu on suurem, kui mitmel osalisel on sellele andmekogumile üheaegne juurdepääs. Lisaks tuleb andmete väärtuse maksimeerimiseks kasutada seonduvaid tehnoloogiaid. Tänapäeval asub IT-taristu üha enam pilves, pakkudes suurt tegevuspaindlikkust ja hõlbustades juurdepääsu kõrgetasemelisele andmetöötlustehnoloogiale. Nende suundumuste tõttu kerkib esile ka olulisi uusi probleeme seoses tarbijakaitse ja nende andmete vastutustundliku kasutamisega.

Samal ajal muudab innovatsioon turustruktuure. Euroopas on palju edukaid finantstehnoloogia idufirmasid. Turgu valitsevad ettevõtted kujundavad põhjalikult ümber oma ärimudeleid, sageli koostöös finantstehnoloogia ettevõtetega. Nii suured („Bigtech“) kui ka väikesed tehnoloogiaettevõtted tegutsevad üha enam finantsteenuste valdkonnas. Need suundumused muudavad tarbijatele, kasutajatele ja finantsstabiilsusele avalduvate riskide olemust ning neil võib olla märkimisväärne mõju ka konkurentsile finantsteenuste valdkonnas.

3. Meie strateegiline eesmärk: kasutada ära digirahanduse võimalusi tarbijate ja ettevõtjate hüvanguks

Euroopa ja tema finantssektor peavad need suundumused omaks võtma ja käsutama ära kõiki võimalusi, mida digipööre pakub.

Euroopa peab edendama digirahandust, mille eestvedajateks on tugevad Euroopa turuosalised.

Meie eesmärk on tagada, et digirahandusest saavad kasu Euroopa tarbijad ja ettevõtjad.

Euroopa peaks edendama digirahandust, mis põhineb Euroopa väärtustel ja riskide usaldusväärsel reguleerimisel.

Meie konsultatsioonid sidusrühmadega kogu Euroopas on näidanud laialdast ja tugevat toetust sellele eesmärgile mitmel põhjusel.

- Digirahanduse omaksvõtmine soodustaks innovatsiooni ja looks võimalused **paremate finantstoodete väljatöötamiseks tarbijate jaoks**, sealhulgas inimeste jaoks, kellel ei ole praegu juurdepääsu finantsteenustele. **See avab uusi võimalusi rahaliste vahendite suunamiseks ELi ettevõtjatele**, eelkõige VKEdele.
- Digirahanduse edendamine **toetaks seega Euroopa majanduse taastamise strateegiat** ja laiemat majanduse ümberkujundamist. See avaks uued kanalid rahaliste vahendite kaasamiseks, et toetada **rohelist kokkulepet ja Euroopa uut tööstusstrateegiat**.

- Kuna digirahandus on piiriülene, **võib see aidata edendada ka finantsturgude integratsiooni pangandusliidus ja kapitaliturgude liidus**¹¹ ning seeläbi tugevdada Euroopa majandus- ja rahaliitu.
- Tugev ja elujõuline Euroopa digitaalne finantssektor **tugevdaks Euroopa suutlikkust säilitada ja tugevdada meie avatud strateegilist sõltumatust finantsteenuste valdkonnas** ning seeläbi meie võimet reguleerida ja kontrollida finantssüsteemi, et kaitsta Euroopa finantsstabiilsust ja väärtusi.

Selle strateegilise eesmärgi saavutamiseks on järgmises punktis esitatud neli prioriteeti, millest me juhime oma tegevuses ülejäänud ametiaja jooksul, ning rida kaasnevaid meetmeid.

4. ELi finantssektori digiülemineku neli prioriteeti

Võttes arvesse eespool kirjeldatud suundumusi ja eesmärke ning seda, et valdav enamik käesoleva strateegia aluseks olnud avalikus konsultatsioonis osalenutest neid nelja prioriteeti toetab,¹² on need aluseks digiülemineku edendamise ELi meetmetele kuni 2024. aastani.

Esimene prioriteet on kõrvaldada finantsteenuste digitaalse ühtse turu killustatus, võimaldades seeläbi Euroopa tarbijatele juurdepääsu piiriülestele teenustele ja aidates Euroopa finantsettevõtetal laiendada oma digitaalset tegevust (punkt 4.1). Paljud ettevõtted on kinnitanud, et piiriülene laienemine on nende jaoks väga oluline, sest internetipõhiste teenuste arendamine on kulukas, kuid nende reprodutseerimine on odav ja sageli tuleb need kasutusele võtta märkimisväärses ulatuses. Laiem potentsiaalne piiriülene turg hõlbustab selliste teenuste väljatöötamiseks vajalike rahaliste vahendite hankimist. See annab tarbijatele tõelise juurdepääsu piiriülestele teenustele. Samuti võib mastaabi saavutanud ettevõtetal olla võimalik pakkuda selliseid teenuseid madalama hinna ja kõrgema kvaliteediga.

Teine prioriteet on tagada, et ELi õigusraamistik hõlbustaks digitaalset innovatsiooni tarbijate ja turu tõhususe huvides (punkt 4.2). Hajusraamatu tehnoloogial (DLT) või tehisintellektil (AI) põhinevad või neid kasutavad uuendused võivad parandada tarbijatele ja ettevõtjatele osutatavaid finantsteenuseid. Finantsteenuste õigusraamistik peaks tagama, et neid kasutatakse vastutustundlikult ja kooskõlas ELi väärtustega. Laiemas plaanis tuleb kiiremate, avatumate ja koostööpõhisemate innovatsioonitsükklite tõttu ELi finantsteenuseid käsitlevaid õigusakte ja järelevalvetavasid korrapäraselt läbi vaadata ja kohandada, et need toetaksid digitaalset innovatsiooni ning oleksid muutuvus turukeskkonnas jätkuvalt asjakohased.

Kolmas prioriteet on luua Euroopa finantsandmete ruum, et edendada andmepõhist innovatsiooni, tuginedes Euroopa andmestrategiele, sealhulgas laiendada juurdepääsu

¹¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kapitaliturgude liit inimeste ja ettevõtjate jaoks – uus tegevuskava“, COM(2020) 590.

¹² https://ec.europa.eu/info/consultations/finance-2020-digital-finance-strategy_et

andmetele ja andmete jagamist finantssektoris (punkt 4.3)¹³. EL on taganud, et äriühingud, sealhulgas finantsettevõtted, avaldavad oma tegevuse ja toodete kohta põhjaliku finants- ja mittefinantsteabe. Samuti on liit makseteenuste direktiivi läbivaatamise raames näidanud teed maksekontode andmete jagamise avamisel. Edasised sammud andmete jagamise ja avatuse edendamiseks sektorite vahel ja sees kooskõlas andmekaitse- ja konkurentsiniormidega võimaldavad finantssektoril täielikult ära kasutada andmepõhise innovatsiooni võimalusi. See soodustab uuenduslike toodete loomist tarbijate ja ettevõtjate jaoks ning toetab laiemaid poliitikaeesmärke, nagu andmete ühtse turu loomine. Samuti hõlbustab see juurdepääsu andmetele, mida on vaja rahaliste vahendite suunamiseks kestlike investeeringute toetuseks.

Neljas prioriteet on tegeleda digiüleminekuga seotud uute väljakutsete ja riskidega (punkt 4.4). Finantsteenused lähevad üle killustatud ökosüsteemidega digikeskkonda, mis hõlmab omavahel seotud digiteenuste osutajaid, kes osaliselt ei kuulu finantsvaldkonna reguleerimise ja järelevalve alla. Seepärast võib digirahandus muuta kehtivate õigus- ja järelevalveraamistike puhul finantsstabiilsuse, tarbijakaitse, turu usaldusvääruse, ausa konkurentsi ja turvalisuse tagamise keerulisemaks. Tagamaks, et digirahandus pakub tarbijatele ja ettevõtjatele paremaid finantstooteid, tuleb neid riske piirata. Seepärast pöörab komisjon erilist tähelepanu põhimõttele „**sama tegevus, sama risk, samad reeglid**“, muu hulgas selleks, et tagada olemasolevatele finantsasutustele ja uutele turuosalistele võrdsed tingimused.

Nende nelja prioriteedi raames pöörab komisjon igal asjakohasel juhul erilist tähelepanu **tarbijate kaitsmisele ja uutele võimalustele, mida pakub tarbijatele digirahandus**. Seda tehakse kooskõlas andmekaitsenormidega, eelkõige isikuandmete kaitse üldmäärusega¹⁴.

Samuti on komisjon jätkuvalt pühendunud tiheda koostöö jätkamisele meie rahvusvaheliste partneritega, kuna digirahanduse eeliseid saab kõige paremini ära kasutada juhul, kui see põhineb rahvusvahelistel põhimõtetel ja standarditel.

4.1. Digitaalsete ühtse turu killustatuse kõrvaldamine

Digirahanduse strateegia eesmärk on kasutada ära ühtse turu pakutavaid võimalusi, et pakkuda tarbijatele ja ettevõtetele digitaalsete finantsteenuste eeliseid. Hästi toimiv digitaalsete finantsteenuste ühtne turg aitab parandada ELi tarbijate ja jaeinvestorite juurdepääsu finantsteenustele innovaatilisemate, mitmekesisemate ja kaasavamate pangandus-, investeerimis- ja kindlustusteenuste kaudu.

- *Digitaalsete identiteetide koostalitlusvõimelise kasutamise võimaldamine kogu ELis*

EL peaks 2024. aastaks rakendama usaldusväärse õigusraamistiku, mis võimaldab kasutada koostalitlusvõimelisi digitaalsete identiteedi lahendusi, mis pakuvad uutele

¹³ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa andmestrategie“, COM(2020) 66 final, 19.2.2020.

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus).

klientidele kiiret ja lihtsat juurdepääsu finantsteenustele (nn registreerimine). See raamistik peaks põhinema ühtsematel rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise eeskirjadel ning e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste läbivaadatud raamistikul (e-IDAs e määrus)¹⁵. See peaks võimaldama kliendiandmete taaskasutamist kliendi teadlikul nõusolekul, mis põhineb sellise taaskasutamise tagajärgede ja mõju täielikul läbipaistvusel.

Hiljutine liikumispiirang tõi esile, kui olulised on sujuvalt toimivad digitaalsed finantsteenused tarbijatele ja ettevõtjatele kaugsuhtluses. Siiski on vaja palju rohkem ära teha, enne kui kaugregistreerimine finantsteenuste valdkonnas hakkab tõhusalt ja sujuvalt toimima. See peab toimima nii riigisiseses kui ka piiriüleses kontekstis, täielikus kooskõlas rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõuetega ning nii, et see hõlbustab muude registreerimisega seotud regulatiivsete nõuete järgimist, nt et hinnata kliendi sobivust teatavate investeerimistoodete puhul. Komisjon hõlbustab finantsteenuste osutajate jaoks klientide turvalist kaugregistreerimist kogu ELis kolmes etapis.

Esiteks kutsub komisjon Euroopa Pangandusjärelevalvet (EBA) üles töötama tihedas koostöös teiste Euroopa järelevalveasutustega 2021. aasta kolmandaks kvartaliks välja suunised. Nende eesmärk on tagada suurem ühtsus registreerimiseks vajalike identimis- ja kontrollielementide puhul ning selles, mil viisil ja millises ulatuses on finantsteenuste osutajatel lubatud tugineda kliendi suhtes rakendatavatele hoolsusmeetmetele, mida rakendavad kolmandad isikud, sealhulgas teised finantsteenuste osutajad. Samal ajal teeb komisjon koostööd Euroopa Andmekaitsekooguga, et täpsustada kõiki andmekaitse aspekte seoses registreerimise taaskasutamise muudel eesmärkidel (nt registreerimine teise teenuseosutaja juures, juurdepääs muudele pangandusvälistele teenustele).

Teiseks määrab komisjon rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise uue raamistiku tulevaste seadusandlike ettepanekute raames kindlaks kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete nõuded ja ühtlustab neid, et hõlbustada uuenduslike tehnoloogiate kasutamist ja võimaldada sujuvat piiriülest toimimist, ilma et igas liikmesriigis oleks vaja kohaldada erinevaid protsesse või täita täiendavaid nõudeid. See hõlbustab klientide identimist ja nende volituste kontrollimist, tagades samal ajal täieliku kooskõla rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise riskipõhise lähenemisviisiga. Selleks võib näiteks kindlaks määrata, milliseid isikut tõendavaid dokumente on vaja isikusamasuse kontrollimiseks, ja täpsustada, milliseid tehnoloogiaid võib kasutada isikusamasuse kaugkontrolliks. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise eeskirjade komisjonipoolse läbivaatamise eesmärk on:

- parandada ja täpsustada andmetele juurdepääsu, et suurendada finantsteenuste osutajate suutlikkust autentida kliendi isikusamasust;
- täpsustada tehniliste standardite abil registreerimiseks vajalike üksikasjalike identimis- ja autentimiselementidega seotud aspekte ning
- arendada tehniliste standardite abil edasi kliendi suhtes rakendatavate hoolsusnõuete järgimisel tuginemist kolmandatele isikutele, sealhulgas käsitleda vastutuse, läbipaistvuse ja eetilise kasutamise seotud küsimusi.

¹⁵ Määrus (EL) nr 910/2014 e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta siseturul ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/93/EÜ (ELT L 257, 28.8.2014, lk 73–114).

Need tehnilised standardid tugineksid esimeses punktis osutatud EBA suunistele.

Lisaks kaalub komisjon e-IDASE määruse kavandatud läbivaatamise raames selle tulemuslikkuse parandamist, kohaldamisala laiendamist erasektorile ja usaldusväärse digitaalse identiteedi edendamist kõigi eurooplaste jaoks. Määruse läbivaatamise tulemusel luuakse tulevikukindel õigusraamistik, mis toetab kogu ELi hõlmavat lihtsat, usaldusväärset ja turvalist digiruumis identiteetide haldamise süsteemi.

Tuginedes neile meetmetele ja võttes arvesse avatud rahanduse valdkonna tööd (vt punkt 4.3), kavatab komisjon võimaldada täiendavate elementide integreerimist, et digitaalset identiteeti saaks kasutada näiteks registreerimiseks teise finantsasutuse juures. See võib hõlmata näiteks investori sobivuse või kliendi krediitprofiiliga seotud elemente.

- *Digitaalsete finantsteenuste laiendamise hõlbustamine ühtsel turul*

2024. aastaks tuleks kohaldada tegevusloa andmise ja ühtse kontaktpunkti kaudu litsentsimise põhimõtet kõigis valdkondades, millel on suur potentsiaal digirahanduse seisukohast. Ettevõtetal peaks olema võimalik tugineda riiklike järelevalvealaste innovatsioonisoodustajate tihedale koostööle Euroopa innovatsioonisoodustajate foorumi raames ning uuele ELi digirahanduse platvormile.

Ühtse turu kauaaegne põhimõte on olnud, et tarbijatel ja ettevõtjatel peaks olema tegelik juurdepääs piiriülestele teenustele, mida osutavad teises liikmesriigis asutatud ja seal järelevalve all olevad ettevõtted kooskõlas ühiselt kokkulepitud eeskirjadega („tegevusloa andmine“). Mis tahes allesjäänud tõkked selliste teenuste piiriülesele osutamisele peaksid olema digiteenuste puhul eriti väikesed. Nagu aga paljud avalikule konsultatsioonile vastanud rõhutasid, saavad ELi finantstehnoloogiaettevõtted sageli osutada teenuseid üksnes oma asukohariigis või piirata juurdepääsu oma digiplatvormidele vähestes ELi jurisdiktsioonides asuvate klientidega. See on tingitud peamiselt sellest, et õigusraamistik on riigiti erinev, mis toob mitmes riigis tegutsevatele ettevõtjatele kaasa ebaproportsionaalsed nõuete täitmisega seotud kulud.

Komisjon muudab õigusraamistikku, et kehtestada tegevuslubade andmise võimalus peamistes digirahandusega seotud valdkondades. Ühisrahastusmäärusega, milles kaasseadusandjad leppisid kokku 2019. aasta detsembris, kehtestatakse ühtsed eeskirjad ja tegevuslubade andmine mitmesuguste ühisrahastusteenuste puhul, sealhulgas kredidivahendus, ning uute komisjoni ettepanekutega krüptovara kohta nähakse ette ühtsed eeskirjad ja tegevuslubade andmine krüptovara väljaandjatele ja teenuseosutajatele. Komisjon kaalub ka tegevusloa andmise asjakohasust muudes valdkondades, näiteks pangavälise laenuandmise usaldatavusnõuete käsitlemise raames, võttes nõuetekohaselt arvesse tarbijakaitsenorme (vt punkt 4.4 allpool). Samuti uurib komisjon võimalikke viise, kuidas saaks sertifitseerida tehnilisi lahendusi, mille eesmärk on aidata ettevõtetel täita oma regulatiivseid vastavuskohustusi (regulatiivtehnoloogia¹⁶), ja edendada selles valdkonnas ühtseid lähenemisviise, sealhulgas koostalitlusvõimet. Samal ajal on tegevusloa praktiliseks rakendamiseks vaja päritoluliikmesriigi ja vastuvõtva liikmesriigi järelevalveasutuste tihedat koostööd, et tagada ühiselt kokkulepitud eeskirjade järjepidev jõustamine ja kohaldamine.

¹⁶ Regulatiivtehnoloogia: finantstehnoloogia alaliik, mis keskendub tehnoloogiale, mis võib hõlbustada regulatiivsete nõuete täitmist tõhusamalt ja tulemuslikumalt kui seda võimaldab olemasolev suutlikkus.

Komisjon kutsub Euroopa järelevalveasutusi üles jätkama ja tõhustama oma tööd koostöö ja järelevalvealase lähenemise edendamiseks.

Lisaks on jaemaksete strateegias ette nähtud, kuidas komisjon kavatseb lahendada mitmeid maksete valdkonna konkreetseid regulatiivseid probleeme, nagu praegused tavad, mille kohaselt keeldutakse välismaiste IBAN-kontonumbrite kasutamisest (IBANi-põhine diskrimineerimine).

Konsultatsiooni käigus saadud vastused näitavad ka seda, et sidusrühmad pööravad ka piiriüleses kontekstis jätkuvalt suurt tähelepanu järelevalvealase innovatsiooni soodustajate (nt innovatsioonikeskused ja regulatiivsed katsetuskeskkonnad) tööle. Komisjon teeb koostööd Euroopa järelevalveasutustega, et tugevdada Euroopa innovatsioonisoodustajate foorumi (EFIF) pakutavat innovatsioonivõrgustikku¹⁷. Samuti edendab see riiklike innovatsioonisoodustajaid, nt struktuurireformi tugiprogrammi kaudu¹⁸. Eelkõige teeb komisjon koostööd EFIFiga, tagamaks, et see pakub 2021. aasta keskpaigaks menetlusraamistikku piiriülese testimise käivitamiseks ja muid mehhanisme, mis hõlbustavad ettevõtete suhtlust eri liikmesriikide järelevalveasutustega.

Era- ja avaliku sektori sidusrühmade koostöö soodustamiseks loob komisjon koostöös EFIFiga uue ELi digirahanduse platvormi. Uus platvorm toimib uue digirahanduse ökosüsteemiga internetis pideva suhtlemise kanalina, tuginedes digirahanduse valdkonna teabevahetuse raames saadud positiivsele tagasisidele. Samuti annab see liidese EFIFile ning riiklikele innovatsioonisoodustajatele ja riiklikele e-litsentside andmise menetlustele. Edaspidi võib selle kujundada laiemaks koostööplatvormiks ja andmeruumiks, mida sektor või järelevalveasutused saavad kasutada innovaatiliste lahenduste katsetamiseks. Platvorm töötatakse välja nii, et seda oleks võimalik rahastada programmist „Digitaalne Euroopa“, mis toetab digitehnoloogia süvalaiendamise koostööplatvormide kasutuselevõttu.

Digirahanduse järelevalveks on vaja eri ametiasutuste tihedat koostööd. Seepärast kaasatakse EFIFi näiteks Euroopa Andmekaitseinspektsiooni, konkurentsieeskirjade järgimise tagamise eest vastutavate komisjoni talituste ja finantssektoriväliste asjaomaste riiklike ametiasutuste esindajad. Nad osalevad EFIFi kohtumistel vaatlajatena, et arutada probleeme, mida toovad kaasa finants- ja mittefinantsteenuseid ühendavad uuenduslikud ärimudelid.

Digirahanduse järelevalveks on vaja märkimisväärseid uusi oskusi. Komisjon jätkab järelevalveasutuste tehniliste oskuste täiendamise toetamist, sealhulgas ELi finantstehnoloogia labori¹⁹ kaudu. Komisjon on valmis koos riiklike ametiasutustega välja

¹⁷ EFIF loodi pärast Euroopa järelevalveasutuste 2019. aasta jaanuari ühisaruannet regulatiivsete katsetuskeskkondade ja innovatsioonikeskuste kohta, milles toodi esile vajadus meetmete järele, millega edendada innovatsioonisoodustajate vahelist koordineerimist ja koostööd, et toetada finantstehnoloogia laiemat kasutuselevõttu ühtsel turul.

¹⁸ Struktuurireformi tugiprogramm on ELi programm, mis pakub sihipäraselt kohandatud toetust kõigile ELi liikmesriikidele nende institutsiooniliste, haldusalaste ja majanduskasvu soodustavate reformide tegemiseks.

¹⁹ ELi finantstehnoloogia labor loodi 2018. aasta finantstehnoloogia tegevuskava alusel ning see koondab teenuseosutajaid, finantsasutusi ja järelevalveasutusi, et põhjalikult analüüsida konkreetseid tehnoloogiaid või rakendusi.

töötama ka sihtotstarbelisi abiprogramme. Seda võiks teha näiteks struktuurireformi tugiprogrammi kaudu²⁰.

Peamised meetmed

Komisjon teeb 2021. aastal osana laiemast rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise algatusest ettepaneku ühtlustada klientide registreerimise eeskirju ning tugineb e-IDAs eelseisvale läbivaatamisele, et **rakendada digitaalse identiteedi koostalitlusvõimeline piiriülene raamistik**.

Komisjon uurib vajadust kehtestada täiendav **ühtlustatud litsentsimis- ja tegevusloa andmise kord, teeb EFIFI tugevdamiseks koostööd Euroopa järelevalveasutustega** ja loob **ELi digirahanduse platvormi**, et edendada koostööd era- ja avaliku sektori sidusrühmade vahel.

4.2. ELi õigusraamistiku kohandamine digitaalse innovatsiooni edendamiseks

Digirahanduse strateegia eesmärk on tagada, et ELi finantsteenuste õigusraamistik vastab digiajastu nõudmistele. See hõlmab uuenduslike tehnoloogiate kasutamise võimaldamist ja raamistiku vastavusse viimist tarkvara tootmise ja kasutuselevõtu parimate tavadega. Paljud avalikus konsultatsioonis osalejad olid seisukohal, et ELi eeskirjad peaksid olema tehnoloogiliselt neutraalsemad ja innovatsioonisõbralikumad ning suutma innovatsiooniga kiiremini kohaneda, järgides samal ajal jätkuvalt kõiki nõudeid, mis tagavad nende ohutu ja turvalise toimimise ja kasutajate kaitse.

- *Kriptovarade ja tokeniseeritud finantsinstrumentide ELi turud*

EL peaks 2024. aastaks kehtestama tervikliku raamistiku, mis võimaldab võtta finantssektoris kasutusele hajusraamatu tehnoloogia ja krüptovara. Selles tuleks käsitleda ka nende tehnoloogiatega seotud riske.

Krüptovara ja nendega seotud ploki ahelad võivad pakkuda rahandusvaldkonnas märkimisväärseid võimalusi: potentsiaalselt odavad ja kiired maksed, eelkõige piiriüleste ja rahvusvaheliste tehingute puhul, uued rahastamisvõimalused VKEdele ja tõhusamad kapitaliturud. Kasutustokenid võivad toimida detsentraliseeritud ploki ahelavõrkude võimaldajatena ning stabiilne krüptovara võib toetada masinatevahelisi makseid liikuvus-, energia- ja tootmissektoris. Kuid nendega kaasnevad ka riskid ja seetõttu tuleks neid nõuetekohaselt reguleerida ja nende üle järelevalvet teha.

Komisjon esitab täna kõnealuse strateegia toetuseks seadusandliku ettepaneku²¹. Ettepanekus täpsustatakse kehtivate ELi eeskirjade kohaldamist krüptovara suhtes, kehtestatakse katsekord krüptovara jaoks, mida need eeskirjad hõlmavad, ja luuakse uus ELi õigusraamistik

²⁰ Struktuurireformi tugiprogramm on ELi programm, mis pakub sihipäraselt kohandatud toetust kõigile ELi liikmesriikidele nende institutsiooniliste, haldusalaste ja majanduskasvu soodustavate reformide tegemiseks.

²¹ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb krüptovaraturgusid ja millega muudetakse direktiivi (EL) 2019/1937, COM(2020) 593, ning ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus hajusraamatu tehnoloogial põhineva turutaristu katsekorra kohta – COM(2020) 594.

krüptovara jaoks, mida need eeskirjad ei hõlma, tuginedes eri liiki krüptovarade määratluste taksonoomiale. Viimane hõlmab kasutustokeneid ja spetsiaalseid eeskirju, et reguleerida konkreetseid finantsstabiilsust ja rahapoliitilist suveräänsust ohustavaid riske, mis on seotud makse tegemiseks kasutatavate varapõhiste tokenitega (nn stabiilne krüptovara). Täiendavad tõlgendavad suunised kehtivate eeskirjade kohaldamise kohta parandavad õigusselgust, võimaldades finantssektoril tõhustada oma tegevust hajusraamatu tehnoloogia (DLT) laialdasema kasutamise kaudu kapitaliturgudel, järgides samal ajal jätkuvalt ohutus- ja turvanorme ning säilitades kasutajate kõrgetasemelise kaitse.

Samal ajal kaalub komisjon Baseli komitee käimasolevat tööd silmas pidades finantsettevõtete hoitava krüptovara usaldatavusnõuete ajakohastamist. Komisjon uurib ka seda, kuidas DLT edendamise abil muuta VKEde jaoks lihtsamaks kapitali kaasamine.

Digitehnoloogia pakub ka keskpankadele võimalusi töötada välja keskpanga digivääringuid, mis on digitaalne alternatiiv rahale ning soodustab maksete, rahanduse ja äri jätkuvat innovatsiooni. Nagu on üksikasjalikult kirjeldatud jaemaksete strateegias, toetab komisjon keskpankade ja eelkõige EKP tööd, mille raames kaalutakse üldsusele kättesaadava keskpanga jaedigivääringu väljaandmist, kaitstes samal ajal euro staatust seadusliku maksevahendina.

Selleks et soodustada vähese heitega või heitevaba DLTd ja asjade interneti arendamist ja neisse investeerimist, püüab komisjon koostöös kestliku rahanduse platvormiga integreerida need sektorid 2021. aastaks kestliku rahanduse taksonoomiasse.

- *Koostöö edendamine ja pilvandmetöötuse taristu kasutamine*

Pilvandmetöötlus hõlbustab oluliselt tegevuse kiiret ja paindlikku laiendamist ning üleminekut modulaarsele IT-arhitektuurile, mis edendab koostööd ja sobib kõige paremini pilvepõhiste digirakendustega. Selle hõlbustamiseks ja tagamaks, et ELi pangad ja finantsteenused saaksid pilveteenuste kasutamisest kasu väga turvalises kliendikeskses keskkonnas, teeb komisjon täna ettepaneku järelevalveraamistiku kohta, mida kohaldatakse kriitilise tähtsusega kolmandate isikute suhtes, kes osutavad finantssektorile IKT teenuseid,²² näiteks pilveteenuste osutajad. Väga kontsentreeritud turu kontekstis tegi komisjon ELi andmestrategie raames ettepaneku käivitada 2022. aasta lõpuks Euroopa pilveteenuste kauplemiskoht, mis koondab kõiki pilveteenuseid. See kauplemiskoht hõlbustab juurdepääsu alternatiivsetele pilveteenuste osutajatele, sealhulgas finantssektoris.

Komisjon toetab koostööd ka edasise ülemineku tegevuspõhisele reguleerimisele (vt punkt 4.4 allpool). Muud pilvepoliitikameetmed, mille eesmärk on suurendada konkurentsi ja muuta turgude toimimine sujuvamaks, tuginedes juba olemasolevatele iseregulatsiooni tegevusjuhenditele, mille sektor on välja töötanud seoses pilveteenuste osutajate vahetamise ja andmete portimisega, peaksid soodustama pilveteenuste kasutuselevõttu finantssektoris. Komisjon on palunud ELi küberturvalisuse ametil (ENISA) töötada kooskõlas

²² Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb finantssektori digitaalset tegevuskerksust ning millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 1060/2009, (EL) nr 648/2012, (EL) nr 600/2014 ja (EL) nr 909/2014 – COM(2020) 595.

küberturvalisuse määrusega välja pilveteenuste küberturvalisuse sertifitseerimise süsteem, mis suurendab usaldust pilveteenuste kasutamise vastu, eelkõige finantsteenuste ja reguleerivate asutuste puhul. Edasised sammud võivad hõlmata meetmeid, millega hõlbustatakse üleminekut modulaarsele IT-arhitektuurile ja edendatakse koostööd teiste osalejatega. Selliseid suhteid saaks edendada ka ELi digirahanduse platvormi raames (vt punkt 4.1), mis ühendab turgu valitsevad ettevõtjad ja uued turulesisenejad.

- *Tarkvarasse tehtavate investeeringute edendamine immateriaalset vara käsitlevate usaldatavusnõuete kohandamise teel*

Digiüleminek nõuab finantssektorilt märkimisväärseid investeeringuid tarkvarasse. Tarkvarainvesteeringute usaldatavusnõuete kohane käsitlus on praegu eri jurisdiktsioonides erinev, kusjuures Euroopa pankade suhtes kehtivad rangemad kapitalinõuded kui muude jurisdiktsioonide pankade suhtes. Selleks et hõlbustada üleminekut digitaalsemale pangandussektorile, võtab komisjon peagi vastu regulatiivsed tehnilised standardid, mida EBA praegu välja töötab.

- *Tehisintellektivahendite kasutuselevõtu edendamine*

2024. aastaks püüab komisjon koostöös Euroopa järelevalveasutustega tagada selguse seoses järelevalvealaste ootustega selle kohta, kuidas tuleks finantsteenuste õigusraamistikku kohaldada tehisintellekti rakenduste suhtes.

Uusimate tehisintellektivahendite peamine eelis on see, et need muudavad prognoosimise lihtsamaks. See peaks aitama ettevõtetel kärpida kulusid. Kuna prognoosimistehnoloogia muutub aja jooksul täpsemaks ja usaldusväärsemaks, võib see kaasa tuua tootlikumad ärimudelid ja uued konkurentsiviisid. Tarbijate seisukohast võimaldaks tehisintellektirakenduste kasutamine ettevõtetel pakkuda paremaid ja neile paremini kohandatud teenuseid väiksemate kuludega. Mõnel juhul võib see ka võimaldada varem finantsteenustest kõrvale jäänud isikutele juurdepääsu nendele teenustele.

Nagu on märgitud tehisintellekti käsitlevas valges raamatus, edendab komisjon tehisintellekti kasutamist, tehes ELi tasandil märkimisväärseid investeeringuid ja esitades uue tehisintellekti õigusraamistiku, mis kajastab meie Euroopa väärtusi.

Valdav enamik avalikus konsultatsioonis osalenutest leidis, et ELi finantssektor vajab ELi tasandil suuniseid tehisintellektirakenduste kasutamise kohta rahanduses ja nende regulatiivse käsitlemise kohta. Finantssektor märkis, et puudub õigusselgus seoses ELi eeskirjade mõjuga selles vallas. Kliendid tõid esile arusaadavuse ja läbipaistvuse puudumist selle kohta, kuidas konkreetne tulemus saavutatakse, kartes kallutatust ja ära kasutatavat profileerimist, samuti raskusi tehisintellektipõhiste tulemuste vaidlustamisel. Järelevalveasutused osutasid oskusteabe ja selguse puudumisele selle kohta, kuidas spetsiifilisi ELi eeskirju tuleb kohaldada (nt seoses tehisintellekti mudelite selgitatavusega).

Seepärast kutsub komisjon Euroopa järelevalveasutusi ja EKPD üles uurima võimalust töötada välja regulatiivsed ja järelevalvesuunised tehisintellektirakenduste kasutamise kohta rahanduses. Need suunised peaksid järgima peatset ettepanekut 2021. aastaks kavandatud tehisintellekti uue reguleeriva raamistiku kohta. Euroopa järelevalveasutused tuginevad ka hiljuti selles valdkonnas alustatud tööle, sealhulgas Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve loodud digieetika eksperdirühma nõuannetele. Euroopa

järelevalveasutused peaksid püüdma tagada selguse järelevalvealaste ootuste ja riskide maandamise osas, et tehisintellektipõhiseid lahendusi saaks ELi finantssektoris rakendada turvaliselt, usaldusväärset ja eetilist. Mis puutub üldisematesse probleemidesse, mis on seotud tehisintellektivahendite kasutamisega kooskõlas isikuandmete kaitse üldmäärusega²³ või kokkumänguga hinda kohandavate tehisintellektivahendite abil, siis võetakse neid arvesse komisjoni tehisintellektialase valge raamatu järeelmeetmetes.

- *Tulevikukindla õigusraamistiku järjepidev tagamine*

Komisjoni eesmärk on tagada õigusaktide korrapärase läbivaatamise ja tõlgendamissuuniste abil, et ELi finantsteenuste õigusraamistik ei näe ette ega takista konkreetsete tehnoloogiate kasutamist, tagades samal ajal regulatiivsete eesmärkide jätkuva täitmise.

Regulatiivne ebakindlus pärsib innovatsiooni finantsvaldkonnas ning võib kahjustada ka tarbijaid ja investoreid. Lisaks käesolevas strateegias tõstatatud põhiküsimustele võtab komisjon digirahanduse aspekte arvesse kõigil tulevastel õigusaktide läbivaatamistel, kus see on asjakohane.

Digitaalse innovatsiooni edenedes tekivad tõenäoliselt uued regulatiivsed küsimused. Komisjon korraldab korrapäraselt digirahanduse valdkonna teabevahetusüritusi, et teha kindlaks tekkivaid probleeme. Selle põhjal annab komisjon korrapärase tõlgendavate teatiste kaudu suuniseid ELi õigusraamistiku tõlgendamiseks. Esimene tõlgendav teatis, mis avaldatakse 2021. aastal, toob täiendavat selgust krüptovara käsitlemise osas, täiendades asjaomaseid komisjoni seadusandlikke ettepanekuid.

Peamised meetmed

Komisjon teeb täna ettepaneku **uue ELi õigusraamistiku kohta, mis käsitleb krüptovara, sealhulgas varapõhiseid tokeneid (nn stabiilne krüptovara (*stablecoins*)) ja kasutustokeneid.**

Komisjon tagab korrapärase läbivaatamise abil, et kõrvaldatakse innovatsiooni pärssivad võimalikud olulised regulatiivsed tõkked, mis tulenevad finantsteenuseid käsitlevatest õigusaktidest. Komisjon annab korrapäraselt **tõlgendamissuuniseid selle kohta, kuidas kohaldada finantsteenuseid käsitlevaid kehtivaid õigusakte uute tehnoloogiate suhtes.**

4.3. Andmepõhise innovatsiooni edendamine rahanduses ühise finantsandmeruumi loomise kaudu

Oma uues Euroopa andmestrategias²⁴ rõhutas komisjon, et tuleb tagada parem juurdepääs andmetele ja andmete jagamine ELis, laiendades juurdepääsu avaliku ja erasektori andmetele inimeste, ettevõtete ja laiema üldsuse huvides. Osana nendest jõupingutustest ja kooskõlas teistes sektorites toimuva tegevusega kavatseb komisjon luua mitmete käesolevas punktis

²³ Konsultatsiooni käigus tõsteti esile mitmeid probleeme, kus tehisintellektivahendite tõhusat kasutamist võivad takistada sellised isikuandmete kaitse üldmääruse põhimõtted nagu andmete anonüümsus, õigus olla unustatud, õigused seoses automatiseeritud otsuste tegemise eeskirjadega, võimalikult väheste andmete kogumine ja eesmärgikohasus.

²⁴ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa andmestrategia“, COM(2020) 66 final, 19.2.2020.

kirjeldatud konkreetsemate meetmete abil ühise finantsandmeruumi. Komisjoni eesmärk on aidata integreerida Euroopa kapitaliturge, suunata investeringuid kestlikesse tegevustesse, toetada innovatsiooni ning suurendada tõhusust tarbijate ja ettevõtjate jaoks. Komisjon moodustab tihedas koostöös Euroopa järelevalveasutustega andmeekspertide rühma, mis annab nõu ühise finantsandmeruumi loomise tehniliste aspektide kohta.

- *Kogu korraldatud finantsteabele reaajas digitaalse juurdepääsu hõlbustamine*

2024. aastaks tuleks ELi finantsteenuseid käsitlevate õigusaktide kohaselt avaldatav teave avalikustada standardses ja masinloetavas vormingus. Kapitaliturgude liidu tegevuskava raames arendab komisjon ELi taristut, et hõlbustada juurdepääsu kogu kapitaliturgudega seotud avalikule teabele.

Finantsasutused peavad praegu avalikustama palju finantsteavet. Digivaldkonnas kavatakse komisjon tagada, et korraldatud teave esitatakse elektroonilises masinloetavas vormingus. Seoses avalikustamisega kavatakse komisjon tagada, et finantsteavet, mille äriühingud on juba riiklike registrite kaudu avalikult kättesaadavaks teinud, käsitatakse avatud andmete direktiivi raames väärtuslike andmekogumitena. Lisaks esitab komisjon krüptovara käsitlevast ettepanekust alustades ettepanekud finantsteenuseid käsitlevate ELi õigusaktide muutmiseks, nähes ette, et avalikustamine peab toimuma korrapäraselt masinloetavas vormingus. Kapitaliturgude liidu raames toetab komisjon ELi taristu ja koostalitlusvõime arendamist, et hõlbustada juurdepääsu kogu avalikult kättesaadavale teabele. See taristu töötatakse välja nii, et seda oleks võimalik rahastada uuest programmist „Digitaalne Euroopa“, mis toetab ELi digivõimekuse arendamist, et edendada uute tehnoloogiate kasutuselevõttu ja kättesaadavust.

- *Uuenduslike IT-vahendite edendamine aruandluse ja järelevalve hõlbustamiseks*

EL kavatakse luua 2024. aastaks vajalikud tingimused, mis võimaldavad kasutada uuenduslikke tehnoloogiad, sealhulgas regulatiiv-²⁵ ja järelevalvetehnoloogia²⁶ vahendeid reguleeritud üksuste järelevalvelise aruandluse ja ametiasutustepoolse järelevalve jaoks. Samuti peaks see edendama andmete jagamist järelevalveasutuste vahel. Tuginedes järelevalvelise aruandluse nõuete toimivuskontrolli tulemustele,²⁷ töötab komisjon koos Euroopa järelevalveasutustega 2021. aastal välja järelevalveandmete strateegia, millega tagatakse, et i) järelevalvelise aruandluse nõuded (sealhulgas määratlused, vormingud ja protsessid) on üheselt mõistetavad, kooskõlas, ühtsed ja sobivad automatiseeritud aruandluseks, ii) täielikult kasutatakse olemasolevaid rahvusvahelisi standardeid ja tunnuseid, sealhulgas juriidilise isiku tunnust, ning iii) järelevalveandmed esitatakse masinloetavas elektroonilises vormingus ning neid on lihtne kombineerida ja töödelda. See hõlbustab regulatiivtehnoloogiavahendite kasutamist aruandluse eesmärgil ja järelevalvetehnoloogiavahendite kasutamist ametiasutuste poolt andmete analüüsi eesmärgil.

Komisjoni eesmärk on ka tagada, et ELi õigusaktide olulised osad oleksid kättesaadavad loomuliku keele töötlustele, masinloetavad ja täidetavad, ning hõlbustada laiemalt

²⁵ Regulatiivtehnoloogia: finantstehnoloogia alaliik, mis keskendub tehnoloogiale, mis võib hõlbustada regulatiivsete nõuete täitmist tõhusamalt ja tulemuslikumalt kui seda võimaldab olemasolev suutlikkus.

²⁶ Järelevalvetehnoloogia: finantstehnoloogia alaliik, mille puhul kasutatakse järelevalve toetamiseks uuenduslikku tehnoloogiat. See aitab järelevalveasutustel aruandlus- ja reguleerimisprotsesse digitaliseerida.

²⁷ https://ec.europa.eu/info/consultations/finance-2017-supervisory-reporting-requirements_en

aruandlusnõuete väljatöötamist ja rakendamist. Samuti soodustatakse sellega kaasaegsete IT-vahendite kasutamist teabe jagamiseks liikmesriikide ja ELi ametiasutuste vahel. Esimese sammuna masinloetava ja täidetava aruandluse valdkonnas on komisjon käivitanud katseprojekti piiratud hulga aruandlusnõuete kohta.

- *Ettevõtjatevahelise andmete jagamise edendamine ELi finantssektoris ja väljaspool seda (avatud rahandus)*

2024. aastaks peaks ELis kehtima avatud rahanduse raamistik, mis on kooskõlas ELi andmestrategia, tulevase andmealase õigusakti ja digiteenuste õigusaktiga. Seda kooskõlastatakse makseteenuste direktiivi läbivaatamisega.

Läbivaadatud makseteenuste direktiiv tähistas olulist sammu selle suunas, et pangad ja kolmandast isikust teenuseosutajad saaksid uute teenuste loomiseks klientide loal nende andmeid jagada ja kasutada (nn avatud rahandus). Komisjon algatab 2021. aastal makseteenuste direktiivi läbivaatamise, mille raames hinnatakse ka selle kohaldamisala.

Avatud rahandus võib tuua kaasa paremad finantstooted, tarbijate sihipärasema nõustamise ja parema juurdepääsu ning muuta ettevõtjatevahelised tehingud tõhusamaks. Juurdepääs suuremale hulgale kliendiandmetele võimaldaks teenuseosutajatel pakkuda ka individuaalsemaid teenuseid, mis on paremini kohandatud kliendi erivajadustele. Finantstoodete andmete jagamist käsitlev tasakaalustatud õigusraamistik aitab finantssektoril täielikult ära kasutada andmepõhise rahanduse võimalusi ja kaitseb tulemuslikult andmesubjekte, kellel peab olema täielik kontroll oma andmete üle.

Seepärast esitab komisjon 2022. aasta keskpaigaks õigusakti ettepaneku avatud rahanduse laiemal raamistiku kohta. See tugineb tulevasele algatusele, milles keskendutakse andmetele juurdepääsule, sealhulgas tulevasele andmealasele õigusaktile ja digiteenuste õigusaktile²⁸. Komisjon vaatab juba läbi oma konkurentsipoliitikat, et see sobiks digiajastusse²⁹. Sellega seoses teeb komisjon ka kindlaks, kas on vaja sektoripõhiseid meetmeid, et tagada kõigile finantsteenuste osutajatele õiglane juurdepääs platvormidele. Nagu on teatavaks tehtud jaemaksete strateegias, analüüsib komisjon ELi tasandi algatusi, et lahendada praegused probleemid, millega makseteenuse pakkujad silmitsi seisavad, kui nad üritavad saada juurdepääsu lähiväljaside (NFC) antennidele, mis on kättesaadavad teatavatel mobiilplatvormidel (nt telefonid või tahvelarvutid) ja mida kasutatakse viipemakseteks. Avatud rahanduse raamistik tugineb ka eespool mainitud digitaalset identiteeti käsitlevatele algatustele.

Peamised meetmed

Komisjon muudab ELi õigusakte, et tagada avalikustatud teabe kättesaadavus standardses ja masinloetavas vormingus, ning loob **avalikustamiseks ELi rahastatava taristu**.

²⁸ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12417-Digital-Services-Act-deepening-the-Internal-Market-and-clarifying-responsibilities-for-digital-services>

²⁹ Komisjon vaatab praegu läbi horisontaalsete ja vertikaalsete kokkulepete suhtes kohaldatavaid norme ning turu määratluse teatist. Lisaks algatas komisjon 2020. aasta juunis avaliku konsultatsiooni, et hinnata, kas selliste struktuuriliste konkurentsiprobleemide lahendamiseks, mida praegused konkurentsieeskirjad ei suuda kõige paremini lahendada, võib olla vaja uut konkurentsivahendit. Lisateavet nende läbivaatamisprotsesside kohta saab konkurentsi peadirektoraadi veebisaidilt: <https://ec.europa.eu/competition/consultations/open.html>

Komisjon esitab 2021. aastal järelevalveandmete strateegia.

Komisjon esitab 2022. aasta keskpaigaks seadusandliku ettepaneku **uue avatud rahanduse raamistiku** kohta, tuginedes andmetele juurdepääsu laiimatele algatustele ja nendega täielikus kooskõlas.

4.4. Digiüleminekuga seotud probleemide ja riskidega tegelemine

Finantssektori digiüleminek ei ole ilma probleemide ja riskideta, millest mõned on oma olemuselt valdkonnaüleised digikeskkonna enda tõttu, samas kui teised puudutavad rohkem eespool nimetatud üksikuid poliitikaalgatusi.

- *Finantsstabiilsuse tagamine ning investorite ja tarbijate kaitsmine põhimõttel „sama tegevus, sama risk, samad reeglid“*

2024. aastaks tuleks kohandada ELi usaldatavus- ja tegevusnõudeid ning -järelevalvet, et need oleks uue finantsökosüsteemi, sealhulgas finantsteenuseid osutavate traditsiooniliste reguleeritud finantsasutuste ja tehnoloogiapakkujate jaoks tulevikukindlad.

Tehnoloogiaettevõtted – nii suured kui ka väikesed – sisenevad üha enam otseselt või kaudselt finantsteenuste turule. Kuigi paljud tehnoloogiapakkujad osutavad praegu makse- ja nendega seotud teenuseid, eeldavad komisjoni avalikus konsultatsioonis osalenud, et muude selliste finantsteenuste nagu laenud, kindlustus ja varahaldus internetipõhine pakkumine tarbijatele ja ettevõtjatele areneb edasi. Suured tehnoloogiaettevõtted tegutsevad sageli ka vahendajatena, kombineerides mitmesuguseid teenuseid ja tooteid seonduvate finantsteenustega (nt maksed, rahastamine või kindlustus) ning muutuvad seega finantsteenuste kauplemiskohaks. Nad saavad kiiresti suurendada finantsteenuste mahtu oma suure kasutajaskonna kaudu ja muuta radikaalselt turustruktuure, mõjutades mõnikord negatiivselt konkurentsi. Suured tehnoloogiaettevõtted pakuvad ka palju erinevaid digitehnoloogialahendusi, mida kasutatakse finantsteenuste osutamisel, sealhulgas riistvara, tarkvara ja pilvepõhiseid lahendused finantssektori jaoks.

Seepärast muutuvad tehnoloogiaettevõtted tõenäoliselt finantsökosüsteemi lahutamatuks osaks ning enamik avalikus konsultatsioonis osalenutest eeldab, et selle tagajärjel riskid suurenevad. Oluline on käsitleda kõiki neid riske, mitte ainult neid, mis mõjutavad kliente (kindlustusvõtjad, investorid ja hoiustajad), vaid ka laiemaid finantsstabiilsuse küsimusi ja konkurentsi finantsteenuste turgudel. Sellised küsimused on olulised nii tehnoloogiaettevõtete pakutavate finantsteenuste ning tarbijate ja ettevõtjate finantsteenustele juurdepääsu kui ka segagruppide finants- ja mittefinantsosade vahelise võimaliku ülekanduva mõju seisukohast. Sellega seoses peaksid reguleerimine ja järelevalve olema proportsionaalsed, põhinema põhimõttel „sama tegevus, sama risk, samad reeglid“ ning pöörama erilist tähelepanu oluliste ettevõtjate riskidele.

Lisaks aitab tehnoloogia kaasa asjaomase finantsteenuse varem integreeritud väärtusahelate lõhkumisele. Kuigi enamikku finantsteenuseid on traditsiooniliselt pakkunud üksainus teenuseosutaja, on digitehnoloogiad võimaldanud ettevõtetel spetsialiseeruda väärtusahela teatavale osale. See edendab konkurentsi ja võib suurendada tõhusust. Samas muudab see väärtusahelad keerulisemaks, mistõttu on järelevalveasutustel raskem saada ülevaadet

väärtusahela riskidest, eriti juhul, kui kaasatud üksuste suhtes kohaldatakse erinevaid õigus- ja järelevalveraamistikke.

Vajaduse korral kohandab komisjon kehtivaid ELi tegevus- ja usaldatavusraamistikke, et jätkuvalt kaitsta finantsstabiilsust ja kliente kooskõlas põhimõttega „sama tegevus, sama risk, samad reeglid“. Komisjon teeb selle raames vajaduse korral koostööd EKP, riikide keskpankade ja pädevate asutustega.

Esiteks, nagu on ette nähtud jaemaksete strateegiaga, vaatab komisjon läbi makseteenuste direktiivi ja e-raha direktiivi.

Teiseks hinnatakse, kuidas tagada killustatumate väärtusahelate ja uute finantsteenuste osutajate üle terviklik järelevalve. Üks võimalus, mida käsitletakse koos käesoleva strateegiaga esitatud ettepanekus krüptovara kohta, on luua asjaomase finantsteenuste väärtusahela ökosüsteemi järelevalvekolleegium. See parandaks koostööd ja tagaks, et ühtegi riski ei jäeta tähelepanuta.

Kolmandaks uurib komisjon võimalusi, kuidas tagada, et usaldatavusnõuete täitmise järelevalve ulatus oleks piisavalt lai, et hõlmata riske, mis tulenevad platvormide ja tehnoloogiaettevõtete pakutavatest finantsteenustest ning tehno-finantskonglomeraatidest ja -gruppidest. Selleks vaatab komisjon läbi, kas finantsteenuseid käsitlevate ELi õigusaktide, näiteks finantskonglomeraatide direktiivi grupijärelevalvet käsitlevate sätete institutsiooniline kohaldamisala on piisavalt lai ja paindlik, et kohanduda pidevalt muutuva finantsturu struktuuriga, olenemata ettevõtte struktuurist ja grupi põhitegevusest. Finantskonglomeraatide direktiivi kohane grupi riskide täiendav järelevalve võiks olla ka üks viis tugevdada koostööd valdkondlike järelevalveasutuste vahel, et saada ülevaade mitmesuguste teenuseosutajate pakutavatest kombineeritud finantsteenustest.

Neljandaks kaalub komisjon, kas tuleks esitada seadusandlikud ettepanekud, et käsitleda võimalikke riske, mis tulenevad pangandusväliste ettevõtete võimalikest suuremahulistest laenuhingutest, millega võivad kaasnedä nii mikro- kui ka makrotasandi usaldatavusriskid.

Nende meetmete ettevalmistamiseks palub komisjon Euroopa järelevalveasutustelt nõu selle kohta, kuidas käsitleda „sama tegevus, sama risk, samad reeglid“ küsimusi, killustatumaid väärtusahelaid, järelevalve ulatust ja pangandusvälise laenuandmisega seotud usaldatavusriske, ning teeb otsuse vajalike seadusandlike muudatuste kohta 2022. aasta keskpaigaks.

- *Tarbijate ja avalike huvide kaitse*

EL peab kõigisse selle strateegia rakendamiseks võetavatesse meetmetesse integreerima eesmärgi anda tarbijatele ühe rohkem võimalusi ja kaitsta tarbijaid, et tagada neile ohututel tingimustel parem juurdepääs uuenduslikele toodetele ja teenustele. Samal ajal tuleks edendada avalike huvide kaitset rahapesu, terrorismi rahastamise ja muude finantsrikkumiste, sealhulgas maksudest kõrvalehoidumise eest.

Digimaailmas on tarbijatel ja investoritel juurdepääs suuremale hulgale finantsteenustele, sealhulgas odavamatele ja uuenduslikumatele teenustele. Koostalitlusvõimelised digitaalsed identiteedid hõlbustavad kaugjuurdepääsu nendele toodetele piiriüleselt. Samal ajal olid avalikus konsultatsioonis osalenud üldiselt üksmeelel selles, et kui tehnoloogiaettevõtted

suurendavad finantsteenuste valdkonnas turuosa, seisavad tarbijad silmitsi täiendavate riskidega, mis võivad hõlmata konkurentsi võimaliku vähenemise soovimatuid tagajärgi.

Komisjon võtab selle strateegia kõigi elementide rakendamisel arvesse eesmärki hõlbustada tarbijate juurdepääsu finantsteenustele, tegeledes samal ajal neile avalduvate riskidega. Sellega seoses on eriti olulised punktis 4.1 osutatud uus turvalise kaugidentimise raamistik, lihtsam juurdepääs avalikule teabele ja punktis 4.3 osutatud uus avatud rahanduse raamistik.

Komisjon hindab, kas ja kuidas saab parandada mitmete ELi õigusaktide tarbijakaitse- ja tegevusaspekte, et võtta arvesse finantsteenuste osutamise uusi digitaalseid viise. Finantsteenuste valdkondlik raamistik hõlmab mitmeid tarbija- ja isikuandmete kaitse eeskirju, sealhulgas äritegevuse, teabe avalikustamise, krediitdivõimelisuse ja nõustamise eeskirju. Finantsteenuste kaugturstuse direktiivis on sätestatud lisanõuded seoses finantsteenuste kaugmüügiga. Eelseisvate seadusandlike läbivaatamiste raames hindab komisjon süstemaatiliselt, kas tarbijakaitse normid ning rahapesu, terrorismi rahastamise ja muude finantsrikkumiste, sealhulgas maksudest kõrvalehoidumise vastu võitlemise õigusraamistik sobivad digimaailma, ja esitab vajaduse korral seadusandlikud muudatusettepanekud.

Tagamaks, et Euroopa tarbijad oleksid nendest võimalustest teadlikud ning et digitaalsed finantstooted ja -teenused aitaksid võidelda majandusliku tõrjutuse vastu, on komisjon valmis aitama rahastada liikmesriikides rakendatavaid ja digitaliseerimisele keskenduvaid finantskirjaoskuse programme, näiteks struktuurireformi tugiteenistuse kaudu. Komisjon võtab finantskirjaoskuse edendamise meetmete digiaspekti nõuetekohaselt arvesse ka kapitaliturgude liidu tegevuskavas³⁰.

- *Digitaalse tegevuskerksuse tugevdamine*

Finantsturuosaliste digitaalse tegevuskerksuse tugevdamine on vajalik valdkondadevaheline meede. COVID-19 tõttu suurenenud sõltuvus digi- ja kaugtehnoloogiast on seda veel kord kinnitanud. EL ei saa endale lubada, et tema digitaalse finantstaristu ja -teenuste tegevuskerksus ja turvalisus seatakse kahtluse alla. Samuti tuleb minimeerida kliendi rahaliste vahendite varastamise või andmelekke ohtu. Koos selle strateegiaga esitab komisjon täna ettepaneku, mille eesmärk on suurendada finantssektori tegevuskerksust. See täiendab küberturvalisuse direktiivi³¹ käimasolevat läbivaatamist.

Peamised meetmed

Komisjon teeb 2022. aasta keskpaigaks ettepaneku teha kehtivas finantsteenuste õigusraamistikus vajalikud kohandused seoses tarbijakaitse ja usaldatavusnõuetega, et

³⁰ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kapitaliturgude liit inimeste ja ettevõtjate jaoks – uus tegevuskava“, COM(2020) 590.

³¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. juuli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/1148 meetmete kohta, millega tagada võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu liidus (ELT L 194, 19.7.2016, lk 1).

kaitsta digirahanduse lõppkasutajaid, tagada finantsstabiilsus, kaitsta ELi finantssektori usaldusväärsust ja tagada võrdsed tingimused.

Komisjon esitab täna ettepaneku **uue ELi raamistiku kohta, mille eesmärk on tugevdada digitaalset tegevuskerksust.**

5. Kokkuvõte

Selles strateegias on kindlaks määratud Euroopa digirahanduse peamised prioriteedid ja eesmärgid järgmiseks neljaks aastaks, tuginedes sidusrühmadega peetud ulatuslikele aruteludele.

Nende eesmärkide saavutamiseks võtab komisjon mitmeid olulisi meetmeid.

Lisaks peavad erasektori sidusrühmad, riiklikud ametiasutused ja EL tegema tihedat koostööd. Tuginedes digirahanduse valdkonna teabevahetusele, julgustab komisjon tarbijaid, ettevõtjaid, tegutsevaid finantsettevõtteid, uusi finantstehnoloogiaettevõtteid ja nende töötajaid aktiivselt osalema asjaomase strateegia elluviimises. Komisjon teeb koostööd seadusandjate ja järelevalvekogukonnaga nii Euroopa kui ka liikmesriikide tasandil. Liikmesriigid ja riiklikud järelevalveasutused peaksid jätkama ja laiendama oma arvukaid uuenduslikke algatusi, laiendades nende mõju väljapoole riigisiseseid turge, et hõlmata ELi ühtset turgu tervikuna.

Koos tegutsedes saab Euroopa olla esirinnas digirahanduse valdkonnas, et toetada majanduse taaskäivitamist ning tuua kasu Euroopa kodanikele ja ettevõtjatele.